

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

سال تحصیلی: ۱۳۹۶

تألیف: نعمت اله مقصودی

جزوه جامع عربی دهم انسانی

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه:

با توجه به لزوم تغییر و به روزآوری منابع آموزشی در نظام آموزش و پرورش و به منظور تسهیل آموزش زبان عربی در مقطع متوسطه و کاربردی نمودن آن، گروه تألیف کتاب درسی عربی به تدوین کتابی جدید اقدام کرد که بتواند با محوریت مهارت های زبانی و تمرکز بیشتر بر روی فهم متون عربی و مکالمه آن، دانش آموزان پایه متوسطه اول و دوم را در راه رسیدن به این هدف یاری رساند.

مؤلف این سطور نیز در این نوشتار سعی دارد تا با توجه به همین اهداف و با بیانی ساده و قابل فهم برای دانش آموز، موضوعات مطرح شده در کتاب عربی دهم را به دانش آموزان عزیز ارائه دهد.

در این نوشتار قصد داریم به دو حوزه گرامر و واژه آموزی در متن بپردازیم. بنابراین در هر درس، ابتدا به گرامر مربوطه خواهیم پرداخت؛ زیرا بر این باوریم که این قواعد در مرحله ترجمه جملات به کار گرفته می شوند. سپس در مرحله دوم به بررسی هر یک از موضوعات در جملات مختلف می پردازیم.

نعمت اله مقصودی

دکتری زبان و ادبیات عربی

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی تألیف: نعمت اله مقصودی سال تحصیلی: ۱۳۹۶

الدرس الأول:

ذاک هو الله: آن همان خداست.

موضوع الدرس: مراجعة دروس الصف السابع والثامن والتاسع: مرور درس های کلاس هفتم، هشتم و نهم.

مهم ترین موضوعاتی که در این قسمت بررسی می شود عبارتند از:

۱- انواع فعل در زبان عربی ۲- کاربرد اعداد شمارشی و ترتیبی

انواع فعل در زبان عربی:

فعل در زبان عربی بر اساس زمان به سه نوع تقسیم می شود: ۱- ماضی ۲- مضارع ۳- امر^۱

۱- فعل ماضی (گذشته): بیانگر انجام کاری یا پدید آمدن حالتی در زمان گذشته است. مثال:

انجام کار ← نَصَرَ: یاری کرد پدید آمدن حالت ← شَجَعَ: شجاع شد

علامت های فعل ماضی:

۱- ضمائر پیوسته فاعلی^۲ (شناسه های فعل در زبان فارسی):

صیغه های مفرد		صیغه های جمع	
م: ث	نَصَرْتُ: کمک کردم	یم: نا	نَصَرْنَا: کمک کردیم
سی: ت - یت	نَصَرْتَ - نَصَرْتِ: کمک کردی	ید: ثما - ثم - تُنْ	نَصَرْتُمَا - نَصَرْتُمْ - نَصَرْتُنَّ: کمک کردید
- بدون ضمیر	نَصَرَ - نَصَرْتُ: کمک کرد	ند: ا - و - نْ	نَصَرُوا - نَصَرَتَا - نَصَرُوا: کمک کردند

^۱ - با توجه به اینکه فعل نَصَى، همان امر منفی و فعل آینده همان مضارع است که فقط (س و سوف) با ابتدای آن افزوده می شود، به شکل مجزا جزء تقسیم بندی انواع فعل به حساب نمی آیند.

^۲ - این ضمائر غالباً فاعل فعل هستند.

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی تألیف: نعمت اله مقصودی سال تحصیلی: ۱۳۹۶

۲- اگر فعلی در زبان عربی علامت (ث) داشته باشد، حتما ماضی است: ذَهَبْتُ - كَتَبْتُ.....

اکنون به سوالات زیر پاسخ دهید.

۱. الْمُعَلَّمُ	صَفَّه.	دَخَلَ	دَخَلْتُ
۲. الطِّفْلَةُ	مَعَ صَدِيقَاتِهَا.	لَعِبْتُ	لَعِبْتُ
۳. أَنَا	الْمَحْصُول.	حَصَدَ	حَصَدْتُ
۴. أَنْتَ	الشَّجَرَةَ.	صَعِدَ	صَعِدْتُ
۵. أَأَنْتِ	جَوَّالِكَ؟	وَجَدْتُ	وَجَدْتُ

انواع فعل ماضی:

فعل گذشته در زبان فارسی به انواع مختلفی تقسیم می شود که مهم ترین آنها عبارتند از: گذشته ساده - گذشته نقلی - گذشته استمراری - گذشته بعید. در زبان عربی چنین نامگذاری هایی برای فعل ماضی وجود ندارد، ولی ساختارهایی وجود دارد که معادل معنایی این زمان هاست.

۱- ماضی ساده: این فعل بیانگر کاری است در گذشته انجام شده و ارتباط آن با زمان حال قطع شده است: یاری کرد - نوشت..... این فعل در زبان عربی به این شکل به کار می رود:

أ) ماضی ساده مثبت: ریشه فعل + ضمیر پیوسته یا پنهان.

مثال: نَصَرَ - كَتَبْتُ.....

ب) ماضی ساده منفی: ما + فعل ماضی / لم + فعل مضارع.

مثال: ما نَصَرَ - ما كَتَبْتُ / لمْ يَنْصُرْ - لمْ تَكْتُبْ

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

سال تحصیلی: ۱۳۹۶

تألیف: نعمت اله مقصودی

جزوه جامع عربی دهم انسانی

● ترجمه درست را انتخاب کنید.

۱. أَنَا مَا رَجَعْتُ إِلَى بَيْتِي.

☐ من به خانه ام باز نگشتم. ☐ من به خانه برگشتم.

۲. أَنْتَ فَعَلْتَ وَاجِبَاتِكَ.

☐ تو تکالیف را انجام دادی. ☐ تو تکالیف را انجام می دهی.

۳. أَنْتَ غَسَلْتَ مَلَابِسَكَ.

☐ تو لباس را شستی. ☐ تو لباس هایت را شستی.

۴. هُوَ لَعِبَ مَعَ صَدِيقِهِ.

☐ او پیش دوستش بازی می کند. ☐ او همراه دوستش بازی کرد.

۲- ماضی نقلی: این فعل بیانگر کاری است در گذشته انجام شده و اثرش تاکنون نیز ادامه دارد: یاری کرده است - نوشته است - این فعل در زبان عربی به این شکل به کار می رود:

أ) ماضی نقلی مثبت: قد + فعل ماضی

مثال: قد نَصَرَ - قد كَتَبْتُ.....

ب) ماضی نقلی منفی: ما + فعل ماضی + بعدُ / لمَّا + فعل مضارع

مثال: ما نَصَرَ بعدُ - ما كَتَبْتُ بعدُ / لمَّا يَنْصُرُ - لمَّا تَنْصُرُ

۳- ماضی استمراری: این فعل بیانگر کاری است در گذشته به صورت مداوم و مستمر انجام می شده است: یاری می کرد - می نوشت.....

استاد: نعمت اله مقصودی

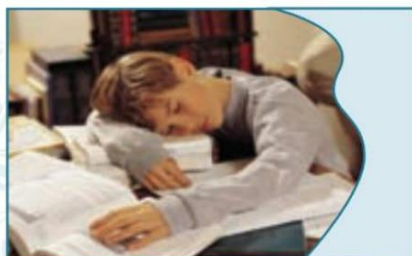
مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی

تألیف: نعمت اله مقصودی

سال تحصیلی: ۱۳۹۶

● بخوانید و ترجمه کنید.

كَانَ الْعَمَالُ يَصْنَعُونَ بَيْتًا وَ هُمْ الْآنَ واقِفُونَ. كَانَ أَخِي الصَّغِيرُ يَكْتُبُ واجِبَاتِهِ؛ فَأَخَذَهُ النَّوْمُ.

این فعل در زبان عربی به این شکل به کار می‌رود:

ا) ماضی استمراری مثبت: كَانَ + فعل مضارع.

مثال: كَانَ يَنْصُرُ - كُنْتَ تَكْتُبُ...

ب) ماضی استمراری منفی: مَا + كَانَ + فعل مضارع / لَمْ + مضارع كَانَ + فعل مضارع

مثال: مَا كَانَ يَنْصُرُ - مَا كُنْتَ تَكْتُبُ / لَمْ يَكُنْ يَنْصُرُ - لَمْ تَكُنْ تَكْتُبُ...

● جدول زیر را کامل کنید.

سَمِعَ	شنید	يَسْمَعُ	می‌شنود	كَانَ يَسْمَعُ	می‌شنید
أَنْقَذَ	نجات داد	يُنْقِذُ		كَانَ يُنْقِذُ	
إِسْتَعْلَا	کار کردند	يَسْتَعْلَانِ		كَانَا يَسْتَعْلَانِ	
حَاوَلَا	تلاش کردند	يُحَاوِلُونَ		كَانُوا يُحَاوِلُونَ	
حَضَرَتَا	حاضر شدند	هُمَا تَحْضُرَانِ		كَانَتَا تَحْضُرَانِ	
سَاعَدَا	کمک کردند	يُسَاعِدُونَ		كَانُوا يُسَاعِدُونَ	

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی تألیف: نعمت اله مقصودی سال تحصیلی: ۱۳۹۶

۴- ماضی بعید: این فعل بیانگر کاری است در گذشته دور انجام شده است: یاری کرده بود - نوشته بودی...

این فعل در زبان عربی به این شکل به کار می‌رود:

أ) ماضی بعید مثبت: کان + (قَدْ) + فعل ماضی

مثال: کان (قد) نَصَرَ - كُنْتَ (قد) نَصَرْتَ....

ب) ماضی بعید منفی: ما + کان + (قَدْ) + فعل ماضی / لم + مضارع کان + فعل ماضی.

مثال: ما کان (قد) نَصَرَ - ما كُنْتَ (قد) نَصَرْتَ.... / لم يَكُنْ نَصَرَ - لم تَكُنْ تَنْصُرْ...

۲- فعل مضارع: فعلی است که بیانگر انجام کاری یا پدید آمدن حالتی در زمان حال یا آینده است.

انجام کار: يَنْصَرُ: یاری می‌کند (الان یا آینده) پدید آمدن حالت: يَشْجُعُ شجاع می‌شود (الان یا آینده)

علامت‌های فعل مضارع:

۱- حروف مضارعه (ت - ی - ن - ا) در ابتدای فعل: تَعْرِفُ - يَعْرِفُ - نَعْرِفُ - أَعْرِفُ

۲- حرکات ضمه، فتحه و ساکن یا حرف (ن) در انتهای فعل:

حرکات ضمه، فتحه و ساکن: تَعْرِفُ - لم يَعْرِفُ - لن نَعْرِفُ - لا أَعْرِفُ

حرف (ن): يَعْرِفَانِ - تَعْرِفَانِ - يَعْرِفُونَ - تَعْرِفُونَ - تَعْرِفِينَ

نکته ۱: نحوه کاربرد حروف مضارعه در ابتدای فعل مضارع:

ت	در فعل‌های متناسب با ضمائری که با لفظ «أنت» شروع می‌شود و برای ضمیر (هی - هما) مونث	أَنْتَ تَعْرِفُ - أَنْتِ تَعْرِفِينَ أَنْتُمَا تَعْرِفَانِ - أَنْتُمْ تَعْرِفُونَ أَنْتُنَّ تَعْرِفْنَ هِيَ تَعْرِفُ - هُمَا تَعْرِفَانِ (مونث)
ي	در فعل‌های متناسب با ضمائری که با لفظ «ه» شروع می‌شود (به غیر از ضمیر (هی - هما) مونث)	هُوَ يَعْرِفُ - هُمَا يَعْرِفَانِ (مذکر) هُمْ يَعْرِفُونَ - هُنَّ يَعْرِفْنَ
ن	در فعل متناسب با ضمیر «أنا»	أَنَا أَعْرِفُ

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی	تألیف: نعمت اله مقصودی	سال تحصیلی: ۱۳۹۶
---------------------------	------------------------	------------------

۱	در فعل متناسب با ضمیر «نحن»	نَحْنُ نَعْرِفُ
---	-----------------------------	-----------------

نکته ۲: نحوه کاربرد حرکت ضمه و فتحه و حرف (ن) در انتهای فعل مضارع:

ن	در فعل های دارای ضمیرهای پیوسته (۱ - و - ی) مثال: هـا تـعـرـفـان (مونث) - هـما یـعـرـفـان (مذکر) - أنـتـما تـعـرـفـان - هـم یـعـرـفـون - أنـتـم تـعـرـفـون - أنـتـ تـعـرـفـین
حرکت ضمه، فتحه و ساکن	در فعل های بدون ضمیرهای پیوسته (۱ - و - ی) مثال: هـو یـعـرـف - هـی لـن تـعـرـف - أنا لا أـعـرـف - نحن لم نـعـرـف

● کدام فعل مناسب ضمیر داده شده است؟

۱. هُم: صَبَرْتُمْ □ عَبَرْتُمْ □ عَرَفُوا □ عَلِمْنَا □
۲. أَنْتُمْ: يَعْيشُونَ □ تَظْلِمُونَ □ يَطْبُخْنَ □ تَضْحَكِينَ □
۳. نَحْنُ: نَغْسِلُ □ يَغْفِرُونَ □ أَفْتَحُ □ تَفْتَحْنَ □
۴. هُمَا: قِيلْتُمَا □ قَرَّبْتُ □ قَدَرْنَا □ فَعَلْتَا □
۵. هِيَ: تَكْثُمَنَّ □ تَقْذِفُ □ يَكْذِبَانِ □ نَلْبَسُ □

۳- فعل امر

فعلی است که بوسیله آن به شخص یا اشخاصی دستور می دهیم که کاری را انجام دهد. از آنجا که دستور انجام کار به شخص یا اشخاصی داده می شود که در حضور ما هستند، به همین علت، فعل امر از فعل های مضارع دوم شخص (مفرد و جمع) ساخته می شود.

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی تألیف: نعمت اله مقصودی سال تحصیلی: ۱۳۹۶

روش ساختن فعل امر:

۱- در ابتدا حرف مضارعه (ت) را از ابتدای فعل مضارع حذف می کنیم. اگر بعد از این حذف، یک حرف دارای حرکت ساکن (ـَ) باقی بماند، حتماً از یک (همزه امر) برای کاربرد این فعل استفاده می کنیم؛ زیرا ابتدای به ساکن ممکن نیست. مثال:

يَجْلِسُ ← اجلس تَذْهَبُ ← اذهب

اگر حرف دوم فعل (فتحه یا کسره) داشته باشد، همزه امر کسره و اگر (ضمه) داشته باشد، ضمه می گیرد. مثال:

تَذْهَبُ ← اذهب تَجْلِسُ ← اجلس تَنْصُرُ ← انصر

۲- آخر فعل امر نیز به این شکل تغییر می کند:

ضمه (ـُ) ← ساکن (ـَ) : تَكْتُبُ ← اكتب

(ن) ← حذف می گردد {به غیر از ضمیر جمع مونث}:

ترجعان ← ارجع ترجمون ← ارجعوا ترجمعن ← ترجمن اخرجن ← اخرج ارجعن ← ارجعن

● جمله های زیر را با توجه به تصویر ترجمه کنید.

یا صَدِیقَاتِی، رَجَاءُ، اُخْرِجْنَ مِنَ الْمَكْتَبَةِ.

یا اَصْدِیقَاتِی، رَجَاءُ، اُخْرِجُوا مِنَ الصَّفِّ.

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

سال تحصیلی: ۱۳۹۶

تألیف: نعمت اله مقصودی

جزوه جامع عربی دهم انسانی

● آیات شریفه زیر را ترجمه سپس فعل های امر را معلوم کنید.

۱. ﴿ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي ﴾ القصص ۱۶

۲. قَالَ اللَّهُ لِمُوسَى وَهَارُونَ ﴿ اذْهَبَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ ﴾ طه ۴۳

۳. ﴿ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ﴾ المؤمنون ۱۱۸

فعل نهي: فعلی است که بوسیله آن به شخص یا اشخاصی دستور می دهیم که کاری را انجام ندهد. از آنجا که دستور انجام کار به شخص یا اشخاصی داده می شود که در حضور ما هستند، این فعل نیز همانند فعل امر از فعل های مضارع دوم شخص (مفرد و جمع) ساخته می شود.

روش ساختن فعل نهي:

۱- حرف (لا) نهي را در ابتدای فعل مضارع قرار می دهیم.

۲- انتهای فعل نهي را همانند فعل امر تغییر می دهیم.

ضمه (ـُ) ← ساکن (ـَ): تَكْتُبُ ← لَا تَكْتُبُ

(ن) ← حذف می گردد {به غیر از ضمیر جمع مونث}:

ترجعان ← لَا ترجعا ← ترجعون ← لَا ترجعوا ← ترجعون ← لَا ترجعوا ← لا ترجعون ← لا ترجعون

« لَا تَنْظُرُوا إِلَى كَثْرَةِ صَلَاتِهِمْ وَصَوْمِهِمْ وَكَثْرَةِ الْحَجِّ

وَلَكِنْ انْظُرُوا إِلَى صِدْقِ الْحَدِيثِ وَأَدَاءِ الْأَمَانَةِ. »

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

سال تحصیلی: ۱۳۹۶

تألیف: نعمت اله مقصودی

جزوه جامع عربی دهم انسانی

● جمله های زیر را با توجه به تصویر ترجمه کنید.

لا تَجْلِسَنَّ هُنَاكَ؛ اِجْلِسَنَّ هُنَا.

لا تَكْشِفُوا عُيُوبَ أَصْدِقَائِكُمْ.

لا تَشْرَبِي مِنْ هَذَا الْمَاءِ.

لا تَذْهَبِ مِنْ هُنَا.

فعل مُسْتَقْبَل (آینده):

فعل مستقبل بیانگر انجام کاری یا پدید آمدن حالتی است که به طور ویژه به زمان آینده اختصاص دارد. این فعل در واقع یک فعل مضارع است که با افزودن (س: آینده نزدیک - سوف: آینده دور) به ابتدای آن به زمان آینده مرتبط می شود. مثال:

أنا سَأَتَصِلُ بِكَ فِي السَّاعَةِ التَّاسِعَةِ قَرِيباً : من به زودی، ساعت نه با تو تماس خواهم گرفت. (آینده نزدیک)

أنا سوف أَتَصِلُ بِكَ فِي الْأُسْبُوعِ الْقَادِمِ: من در هفته آنده با تو تماس خواهم گرفت. (آینده دور)

اکنون با توجه به موارد مطرح شده درباره ساختار و ترجمه فعل ها در زبان عربی به سوالات زیر پاسخ دهید.

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی تألیف: نعمت اله مقصودی سال تحصیلی: ۱۳۹۶

آیات و احادیث زیر را ترجمه کنید:

۱- «إِعْمَلْ لِدُنْيَاكَ كَأَنَّكَ تَعِيشُ أَبَدًا وَاعْمَلْ لِآخِرَتِكَ كَأَنَّكَ تَمُوتُ غَدًا.» رَسُولُ اللَّهِ ﷺ

برای (دنیایت □ دنیا □) چنان کار کن گویی همیشه (زندگی می کنی □ لذت می بری □)
و برای آخرت چنان کار کن گویی (فردا می میری □ نزدیک است بمیری □).

۲- «أَنْظُرْ إِلَى مَا قَالَ وَلَا تَنْظُرْ إِلَى مَنْ قَالَ.» أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيٌّ ع

به آنچه گفته است (بنگر □ می نگرم □) و به آن که گفته است (ننگر □ نمی نگرم □).

۳- ﴿... لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ...﴾ يُونُسُ : ٦٧

۴- أُطْلُبُوا الْعِلْمَ وَلَوْ بِالصَّيْنِ فَإِنَّ طَلَبَ الْعِلْمِ قَرِيضَةٌ. رَسُولُ اللَّهِ ﷺ

۵- إِذَا قَدَرْتَ عَلَى عَدُوِّكَ؛ فَاجْعَلِ الْعَفْوَ عَنْهُ شُكْرًا لِلْقُدْرَةِ عَلَيْهِ. رَسُولُ اللَّهِ ﷺ

اعداد اصلی و ترتیبی

اعداد در همه زبان ها کاربرد دارد و از اهمیت قابل ملاحظه ای برخوردار است. آنچه بوسیله این اعداد شمارش می شود **معدود** نام دارد. زبان عربی نیز از این موضوع مستثنی نیست و با ظرافت و دقت خاصی به این موضوع پرداخته است. اعداد در زبان عربی با توجه به کاربردشان به دو دسته تقسیم می شوند:

۱- **اعداد اصلی:** برای شمارش موارد مختلف (انسان، حیوان و اشیاء) مورد استفاده قرار می گیرند.

۲- **اعداد ترتیبی:** برای بیان ترتیب موارد مختلف (انسان، حیوان و اشیاء) به کار می روند.

الف) اعداد اصلی: این عدد به دو شکل مذکر (بدون ة) و مونث (غالباً با ة) تقسیم می شوند^۱. در مقطع متوسطه اول با این اعداد آشنا شدید:

^۱ - در زبان عربی به موضوع مذکر و مونث بودن عدد و معدود توجه می شود.

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی تألیف: نعمت اله مقصودی سال تحصیلی: ۱۳۹۶

عدد	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲
هذکر	واحد	اثنان ^۱	ثلاث	أربع	خمس	ست	سبع	ثمانی	تسع	عشر	أحد عشر	اثنان عشر ^۲
مونت	واحدة	اثنان	ثلاثة	أربعة	خمسة	ستة	سبعة	ثمانية	تسعة	عشرة	إحدى عشرة ^۳	اثنان عشرة
ترجمه	یک	دو	سه	چهار	پنج	شش	هفت	هشت	نه	ده	یازده	دوازده

نکته: عدد ۱ و ۲ بعد از معدود به کار می روند. مثال: اِشْتَرَيْتُ كِتَابَيْنِ یعنی: دو کتاب خریدم.

- گزینه صحیح را انتخاب کنید:

۱. كَمْ أَسْبُوعًا فِي الشَّهْرِ؟ ☐ عَشْرَةٌ ☐ أَرْبَعَةٌ
۲. كَمْ صَفًّا فِي الْمَرْحَلَةِ الْإِبْتِدَائِيَّةِ؟ ☐ سِتَّةٌ ☐ اِثْنَانِ

ب) اعداد ترتیبی: این اعداد همیشه بعد از معدودشان به کار می روند. اعداد ترتیبی ۱۱ تا ۱۲ به این شکل است:

عدد	یکم	دوم	سوم	چهارم	پنجم	ششم	هفتم	هشتم	نهم	دهم	یازدهم	دوازدهم
هذکر	أول	ثاني	ثالث	رابع	خامس	سادس	سابع	ثامن	تاسع	عاشر	حادي عشر	ثاني عشر
مونت	اولی	ثانیه	ثالث	رابعه	خامسة	سادسة	سابعة	ثامنة	تاسعة	عاشرة	حادیه عشره	ثانیه عشره

موارد کاربرد اعداد ترتیبی:

۱- ساعت خوانی: مثال: كم ساعة الآن؟ جواب: الخامسة تماماً

۲- آدرس دهی: مثال: أين بیٹ السید کاظمی؟ جواب: البيت الخامس في هذا الشارع. (خانه پنجم در این خیابان)

ساعت خوانی

ساعت خوانی در زبان عربی به یکی از این سه حالت خوانده می شود:

ساعت کامل: ساعت: ۵ — الخامسة تماماً

۱- عدد ۲ به عنوان یک کلمه مثنی به دو شکل به کار می رود: اثنان - اثنین - اثنین.

۲- جزء اول عدد ۱۲ عربی، عدد ۲ است و طبق قوانین این عدد نوشته می شود.

۳- جزء اول عدد ۱۱ در عربی بوسیله (ی) مونت می شود.

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی

تألیف: نعمت اله مقصودی

سال تحصیلی: ۱۳۹۶

ساعت + دقایق گذشته: ساعت: ۵:۱۵ ← الخامسة والرّبع ساعت: ۵:۳۰ ← الخامسة والنصف

ساعت - دقایق مانده: ساعت: ۴:۴۵ ← الخامسة إلّا رُبعا

ترجمه کنید.

أَلْحَادِيَّةٌ عَشْرَةٌ تَمَاماً: أَلْعَاشِرَةُ وَ الرَّبْعُ:

أَلثَّانِيَّةُ عَشْرَةٌ تَمَاماً: أَلْوَاحِدَةُ وَ النَّصْفُ:

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی تألیف: نعمت اله مقصودی سال تحصیلی: ۱۳۹۶

الدرس الثانی:

المواعظ العددية من رسول الله (ص): نصیحت های عددی از پیامبر خدا (ص)

موضوع الدرس: الأعداد من الواحد إلى المئة (اعداد یک تا صد)

در این درس به موضوع اعداد به طور مفصل تری می پردازیم. قبلاً یاد گرفتیم که اعداد با توجه به کاربردشان به دو گروه اساسی تقسیم می شوند:

۱- اعدادی که برای شمارش استفاده می شوند ← اعداد اصلی (شمارشی)

۲- اعدادی که برای بیان ترتیب استفاده می شوند ← اعداد ترتیبی

در سال های گذشته از هر دو گروه عدد در زبان عربی، با معادل اعداد ۱ تا ۱۲ و کاربرد آنها آشنا شدیم. در این درس قصد داریم که معادل اعداد اصلی و ترتیبی ۱۳ تا ۱۰۰ را یاد بگیریم.

عدد (اصلی - ترتیبی) در زبان عربی از لحاظ ساختاری به انواعی تقسیم می شود:

۱- اعداد مفرد: به اعدادی گفته می شود که دارای ساختار تک جزئی اند. این اعداد شامل: ۱ تا ۱۰ و صد، میلیون و میلیارد می شود. معادل این اعداد در جدول زیر بیان شده است:

اعداد اصلی ۱ تا ۱۰

عدد	یک	دو	سه	چهار	پنج	شش	هفت	هشت	نه	ده
مذکر	واحد	إثنان ^۱	ثلاث	أربع	خمس	ست	سبع	ثمانی	تسع	عشر
مؤنث	واحدة	إثنتان	ثلاثة	أربعة	خمسة	ستة	سبعة	ثمانية	تسعة	عشرة

اعداد

ترتیبی

عدد	یکم	دوم	سوم	چهارم	پنجم	ششم	هفتم	هشتم	نهم	دهم
مذکر	أول	ثاني	ثالث	رابع	خامس	سادس	سابع	ثامن	تاسع	عاشر
مؤنث	أولى	ثانية	ثالث	رابعة	خامسة	سادسة	سابعة	ثامنة	تاسعة	عاشرة

^۱ - عدد ۲ به عنوان یک کلمه مثنی به دو شکل به کار می رود: إثنان - إثنان - إثنین - إثنین.

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی تألیف: نعمت اله مقصودی سال تحصیلی: ۱۳۹۶

نکته ۱: عدد ۱ و ۲ به عنوان صفت و به منظور تأکید بعد از معدود خود می آیند؛ زیرا هر اسم مفردی بر یک بودن و هر اسم مثنایی بر دو بودن دلالت می کند.

مثال:

اشتریت کتابینِ إثنينِ من المعرض: دو کتاب از نمایشگاه خریدم.

لي مقالتان إثنان في هذه المجلة العلمية: من دو مقاله در این مجله علمی دارم.

نکته ۲: معدود اعداد (۳ تا ۱۰) همیشه به صورت جمع (سالم یا مکسر) به کار می رود:

مثال: قرأت سبعة كُتُب: هفت کتاب خواندم. / كتبت ثلاثَ مقالاتٍ في المجلة: سه مقاله در مجله نوشتم.

۲- اعداد مرکب: به اعداد ۱۱ تا ۱۹ که به صورت ترکیبی به کار می روند عدد مرکب می گویند.

اعداد اصلی ۱۱ تا ۱۹

عدد	یازده	دوازده	سیزده	چهارده	پانزده	شانزده	هفده	هجده	نوزده
هَدَجَر	أحد عشر	إثنا عشر	ثلاث عشر	أربع عشر	خمس عشر	ست عشر	سبع عشر	ثمان عشر	تسع عشر
مِوث	إحدى عشرة ^۱	إثنتا عشرة	ثلاثا عشرة	أربعا عشرة	خمسة عشرة	ستة عشرة	سبعة عشرة	ثمانية عشرة	تسعة عشرة

في هذا الصف أحد عشر طالباً: در این کلاس یازده دانشجو وجود دارد.

كان لي خمسة عشرة زميلة في الصف العاشر: من در کلاس دهم پانزده همکلاسی داشتم.

اعداد ترتیبی ۱۱ تا ۱۹

عدد	یازدهم	دوازدهم	سیزدهم	چهاردهم	پانزدهم	شانزدهم	هفدهم	هجدهم	نوزدهم
هَدَجَر	حادي	ثاني	ثالث	رابع عشر	خامس	سادس	سابع	ثامن	تاسع

^۱ - جزء اول عدد ۱۱ در عربی بوسیله (ی) مونث می شود.

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی تألیف: نعمت اله مقصودی سال تحصیلی: ۱۳۹۶

عشر	عشر	عشر	عشر	عشر	عشر	عشر	عشر	عشر	عشر
هـوئث	حادیة	ثانیة	ثالثة	رابعة	خامسة	سادسة	سابعة	ثامنة	تاسعة
عشرة	عشرة	عشرة	عشرة	عشرة	عشرة	عشرة	عشرة	عشرة	عشرة

نکته ۳: معبود اعداد (۱۱ تا ۹۹) به صورت مفرد به کار می رود.

مثال: رأيتُ أحدَ عشرَ تلميذاً في الصف: یازده دانش آموز در کلاس دیدم.

۳- اعداد عقود: به اعدادی گفته می شود که از عدد ۲۰ به بعد به صورت دسته ده تایی شمرده می شوند. این اعداد مانند اسم جمع مذکر سالم با (وَنَ - يَنَ) به کار می روند.

عدد	۲۰	۳۰	۴۰	۵۰	۶۰	۷۰	۸۰	۹۰
معادل	عشرون	ثلاثون	أربعون	خمسون	ستون	سبعون	ثمانون	تسعون
	عشرين	ثلاثين	أربعين	خمين	ستين	سبعين	ثمانين	تسعين

جاء عشرون رجلاً إلى هذه الحفلة: بیست مرد به این جشن آمدند.

أدّرس ثلاثين طالباً في المدرسة: برای سی دانش آموز در مدرسه تدریس می کنم.

۴- اعداد معطوف: این اعداد مانند اعداد مرکب از دو جزء ساخته می شوند، با این تفاوت که دو جزء آن با حرف عطف «واو» به هم ربط داده می شود. یکان این اعداد (۱ تا ۱۰) و دهگان شان اعداد عقود است و شامل اعداد ۲۱ تا ۹۹ می گردد (به غیر از اعداد عقود). مثال:

۲۱ ← واحد وعشرون ۳۷ ← سبعة وثلاثين ۸۵ ← خمسة وثمانون

با دقت در معادل عربی این اعداد متوجه می شویم که در خواندن و نوشتن این اعداد، ابتدا یکان و سپس دهگان خوانده و نوشته می شود. مثال:

۹۸: نود و هشت ← ثمانية وتسعون ۷۵: هفتاد و پنج ← سبعة وسبعون

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی تألیف: نعمت اله مقصودی سال تحصیلی: ۱۳۹۶

اکنون به سوالات زیر پاسخ دهید:

۱- عَشْرَةٌ فِي ثَلَاثَةِ يُسَاوِي ثَلَاثِينَ.

$$10 \times 3 = 30$$

۲- تِسْعُونَ نَاقِصٌ عَشْرَةٍ يُسَاوِي ثَمَانِينَ.

۳- مِئَةٌ تَقْسِيمٌ عَلَى خَمْسَةٍ يُسَاوِي عِشْرِينَ.

جدول زیر را کامل کنید:

أَحَدَ عَشَرَ		ثَلَاثَةَ عَشَرَ	أَرْبَعَةَ عَشَرَ	
.....	سَبْعَةَ عَشَرَ	ثَمَانِيَةَ عَشَرَ		عِشْرُونَ
وَاحِدٌ وَ عِشْرُونَ	إِثْنَانِ وَ عِشْرُونَ		أَرْبَعَةٌ وَ عِشْرُونَ	
سِتَّةٌ وَ عِشْرُونَ		ثَمَانِيَةٌ وَ عِشْرُونَ	تِسْعَةٌ وَ عِشْرُونَ	ثَلَاثُونَ

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی

تألیف: نعمت اله مقصودی

سال تحصیلی: ۱۳۹۶

الدرس الثالث:

مطر السمك: باران ماهی

موضوع الدرس: أشكال الفعل (۱)

به این فعل های زیر توجه کنید

گروه ۱	گروه ۲
خَرَجَ: خارج شد	أَخْرَجَ: بیرون کرد
عَلِمَ: دانست	عَلَّمَ: آموزش داد
كَسَرَ: شکست	انكسَرَ: شکسته شد
شَغَلَ: مشغول کرد	اشتغَلَ: به کار گرفت
كَتَبَ: نوشت	تَكَاتَبَ: نامه نگاری کرد
حَمَلَ: به دوش کشید	تَحَمَّلَ: به عهده گرفت
عَفَرَ: آمرزید	إِسْتَفَرَ: آمرزش خواست

۱- ریشه فعل های گروه ۱ و ۲ چند حرفی است؟

۲- در گروه ۲ به غیر از حروف اصلی ریشه فعل چه حرف یا حروف دیگری را مشاهده می کنید؟

۳- چه تفاوتی در ترجمه این دو گروه فعل ملاحظه می کنید؟

می بینیم که:

۱- ریشه فعل هر دو گروه ۳ حرفی (ثلاثي) است.

۲- در گروه ۲ ، حرف یا حروف زائدی (مزید) بر حروف اصلی وجود دارد.

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی تألیف: نعمت اله مقصودی سال تحصیلی: ۱۳۹۶

۳- با تغییر فعل های گروه ۱ به ۲، در ترجمه آنها نیز تغییراتی به وجود آمد.

نتیجه:

فعل های سه حرفی در زبان عربی به دو شکل دیده می شوند:

- ۱- فعل هایی که صیغه اول شخص مفرد ماضیشان، فقط سه حرف دارند و به آنها **ثلاثی مجرد** گفته می شود.
 - ۲- فعل هایی که صیغه اول شخص مفرد ماضیشان، بیش از سه حرف دارند و به آنها **ثلاثی مزید** گفته می شود.
- نکته ۱:** معیار تشخیص حروف اصلی یا زائد یک فعل، صیغه اول شخص مفرد ماضی آن فعل است. برای به دست آوردن این صیغه از فعل، می توان هر حرفی به غیر از سه حرف اصلی را از ابتدا و انتهای آن فعل حذف نمود تا سه حرف اصلی نمایان شود. مثال:

فعل ثلاثی مجرد	فعل ثلاثی مزید	حرف زائد
خَرَجْتُ ← خَرَجَ	أَخْرَجْتُ ← أَخْرَجَ	أ
عَلِمْتُ عَلِمَ	عَلَّمْتُ عَلَّمَ	تکرار عین الفعل
كَسَرْنَا كَسَرَ	إِنْكَسَرْتُمُ إِنْكَسَرَ	إ - ن
يَشْعَلُونَ شَعَلَ	يَشْتَعِلُونَ اشْتَعَلَ	إ - ت
تَكْتُبِينَ كَتَبَ	تَكْتُبِينَ تَكْتُبُ	ت - ا
تَحْمِلُ حَمَلَ	تَحْمِلُ تَحْمِلُ	ت - تکرار عین الفعل
عَفَرْتُ عَفَرَ	تَسْتَغْفِرُونَ اسْتَغْفَرَ	إ - س - ت

ملاحظه کردید که با این روش، می توان به راحتی به صیغه اول شخص مفرد ماضی یک فعل رسید و به این شکل ثلاثی مجرد یا مزید بودن آن فعل را تعیین کرد. ولی در مورد فعل هایی که حرف همزه ماضی آنها در مضارعشان حذف می شود، به مشکل برمیخوریم و به راحتی نمی توانیم از مضارع این افعال، به همزه ماضی آنها پی ببریم. لازم است که در اینجا راه دقیق و علمی تشخیص فعل های ثلاثی مزید از مجرد را یاد بگیریم.

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی تألیف: نعمت اله مقصودی سال تحصیلی: ۱۳۹۶

نکته ۲: راه دقیق و علمی تشخیص فعل های ثلاثی مزید، شناخت وزن های معروف آنها است. این وزن ها در مجموعه هایی به ما معرفی شده است که باید آنها را به خاطر بسپاریم تا با شنیدن و دیدن این وزن ها، فعل های مزید را تشخیص دهیم. به این مجموعه وزن ها، (باب) می گویند

آشنایی با وزن ها (باب های) ثلاثی مزید.

برای یادگیری این وزن ها، هر یک از آنها را در مجموعه ای با نام مشخص به شما معرفی می کنیم و شما هم با الگوبرداری، فعل های مشابه را تکرار کنید.

۱- استفعال

ماضی	←	إِسْتَفْعَلَ: إِسْتَعْفَرَ - إِسْتَخْرَجَ - إِسْتَحْدَمَ - إِسْتَرْجَعَ - إِسْتَعْمَرَ
مضارع	←	يَسْتَفْعِلُ: يَسْتَعْفِرُ - يَسْتَخْرِجُ - - -
امر	←	إِسْتَفْعِلْ: إِسْتَعْفِرْ - إِسْتَخْرِجْ - - -
مصدر	←	إِسْتِفْعَال: إِسْتِغْفَار - إِسْتِخْرَاج - - -

نکته ترجمه ۱: فعل ها و مصادر دارای این وزن، غالباً بیانگر مفهوم درخواست هستند. مثال:

إِسْتَعْفِرْ رَبِّكَ: از پروردگارت آمرزش بخواه.

هم یسترجعون کتبهم: آنها کتابهایشان را پس می گیرند.

۲- إفتعال

ماضی	←	إِفْتَعَلَ: إِشْتَعَلَ - اجْتَمَعَ - اجْتَرَمَ - اجْتَقَلَ - اِفْتَحَرَ
مضارع	←	يَفْتَعِلُ: يَشْتَعِلُ - يَجْتَمِعُ - - -
امر	←	إِفْتَعِلْ: إِشْتَعِلْ - اجْتَمِعْ - - -
مصدر	←	إِفْتِعَال: إِشْتِغَال - اجْتِمَاع - - -

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی تألیف: نعمت اله مقصودی سال تحصیلی: ۱۳۹۶

۳- اِنْفَعَال

ماضی	اِنْفَعَلْ: اِنْقَلَبَ - اِنصَرَفَ - اِنْبَسَطَ - اِنكشَفَ - اِنقَطَعَ
مضارع	يَنْفَعِلُ: يَنْقَلِبُ - يَنْصَرِفُ - - -
أمر	اِنْفَعِلْ: اِنْقَلِبْ - اِنصَرِفْ - - -
مصدر	اِنْفَعَال: اِنْقِلَاب - اِنصراف - - -

نکته ترجمه: فعل ها و مصادر سه مجموعه (افتعال - انفعال -) ، غالباً به صورت فعل ناگذر (بدون نیاز به مفعول) ترجمه می شوند. مثال:

التلاميذُ يجتمعون في الصف: دانش آموزان در کلاس گرد هم می آیند.

أنتم اِنصرفتُم عن عملکم: شما از کارتان کناره گیری کردید.

۴- تَفْعُل

ماضی	تَفَعَّلَ: تَنَزَّلَ - تَشَكَّرَ - تَحَمَّلَ - تَقَبَّلَ - تَقَضَّلَ
مضارع	يَتَفَعَّلُ: يَتَنَزَّلُ - يَتَشَكَّرُ - - -
أمر	تَفَعَّلْ: تَنَزَّلْ - تَشَكَّرْ - - -
مصدر	تَفْعُل: تَنَزُّل - تَشَكُّر - - -

اکنون با تمرین و تکرار وزن های بالا، می توانید فعل های مشابه را به کار ببرید.

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی تألیف: نعمت اله مقصودی سال تحصیلی: ۱۳۹۶

ترجم الأفعال التالية.

ماضي	مضارع	امر	مصدر
إِسْتَغْفَرَ:	يَسْتَغْفِرُ:	إِسْتَغْفِرْ:	إِسْتِغْفَار: آمرزش خواستن
إِعْتَذَرَ:	يَعْتَذِرُ:	إِعْتَذِرْ:	إِعْتِذَار: عذر خواستن
إِنْقَطَعَ:	يَنْقَطِعُ:	إِنْقَطِعْ:	إِنْقِطَاع: قطع شدن
تَكَلَّمَ:	يَتَكَلَّمُ:	تَكَلَّمْ:	تَكَلُّم: صحبت کردن

ترجم جمل هذه الجداول.

الجدول الأول: اِمْتَنِعْ ، يَمْتَنِعُ «اِمْتِناع: خودداری کردن»

هؤلاء اِمْتَنَعُوا.	أنا اِمْتَنِعُ.	يا زميلاتي، هل اِمْتَنَعْتُنَّ؟	يا حبيبي، اِمْتَنِعْ.	إخوتي لا يَمْتَنِعُونَ.

الجدول الثاني: اِسْتَغْفَرَ ، يَسْتَغْفِرُ «اِسْتِغْفَار: آمرزش خواستن»

هل اِسْتَغْفَرْتَ؟	المؤمن يَسْتَغْفِرُ.	نحن اِسْتَغْفَرْنَا.	اِسْتَغْفِرْ رَبَّكَ.	ألا تَسْتَغْفِرُ أَنْتَ؟

الجدول الثالث: اِنْقَطَعَ ، يَنْقَطِعُ «اِنْقِطَاع: قطع شدن»

اِنْقَطَعَتِ الْكُهْرَبَاءُ.	اِنْقَطَعَ يا مَطَرُ.	لا تَنْقَطِعْ يا مَطَرُ.	لا يَنْقَطِعْ رَجائي.	الشَّجَرَتَانِ ما اِنْقَطَعَتَا.

الجدول الرابع: تَعَلَّمَ ، يَتَعَلَّمُ «تَعَلُّم: یاد گرفتن»

زُملائي تَعَلَّمُوا.	نحن تَعَلَّمْنَا.	تَعَلَّمْ يا صديقي.	أ أنتم تَتَعَلَّمُونَ؟	تَعَلَّمُوا أنتم.

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی

تألیف: نعمت اله مقصودی

سال تحصیلی: ۱۳۹۶

در جای خالی فعل مناسب قرار دهید:

☐ اغْفِر ☐ اسْتَغْفِرْ

☐ نَخْرُجُ ☐ نَتَخَرَّجُ

☐ قَطَعَ ☐ انْقَطَعَ

☐ يَنْتَظِرُ ☐ يَنْظُرُ

☐ اسْتَلَمْنَا ☐ سَلِمْنَا

۱- ﴿قَاصِرٌ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَ..... لِدَنِّكَ﴾ الْغَاثِر: ۵۵

۲- إِنْ شَاءَ اللَّهُ سَوْفَ كُلُّنَا مِنَ الْمَدْرَسَةِ بَعْدَ سَنَتَيْنِ.

۳- إِلَهِي قَدْ رَجَائِي عَنِ الْخَلْقِ وَ أَنْتَ رَجَائِي.

۴- كَانَ صَدِيقِي وَالِدَهُ لِلرُّجُوعِ إِلَى الْبَيْتِ.

۵- أَنَا وَ زَمِيلِي رَسَائِلَ عَبْرَةِ الْإِنْتَرْنِتِ.

﴿الْفِعْلُ اللَّازِمُ وَ الْفِعْلُ الْمُتَعَدِّي﴾

فعل‌ها در هر زبانی، با توجه (مفهوم‌شان) به دو گروه تقسیم می‌شوند:

۱- فعل‌هایی که مفهومشان با (فاعل: انجام دهنده) کامل می‌شود و به کلمه دیگری نیازمند نیستند. این فعل‌ها در زبان فارسی، ناگذر و در زبان عربی لازم نامیده می‌شوند.

مثال: جاء علي إلى البيت: علی به خانه آمد. / ذهب محمد إلى المدرسة: محمد به مدرسه رفت.

۲- فعل‌هایی که مفهومشان با (فاعل: انجام دهنده) کامل می‌شود و به کلمه دیگری (مفعول) نیازمند هستند. این فعل‌ها در زبان فارسی، گذرا و در زبان عربی متعدی نامیده می‌شوند.

مثال:

كتب علي رسالة إلى صديقه: علی نامه‌ای را به دوستش نوشت.

اشترى محمد قميصاً من السوق: علی پیراهنی را از بازار خرید.

نتیجه: بنابراین در کاربرد فعل‌های متعدی (گذرا) به کلمه‌ای علاوه بر فاعل نیازمندیم که اثر فعل بر روی آن دیده می‌شود. به چنین کلمه‌ای (مفعول) می‌گویند.

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی

تألیف: نعمت اله مقصودی

سال تحصیلی: ۱۳۹۶

اخْتَرْتُ نَفْسَكَ: تَرْجِمْ هَذِهِ الْجُمْلَ وَ عَيِّنِ الْفِعْلَ الْمُتَعَدِّي.

..... زَانَ اللّٰهُ السَّمَاءَ بِأَنْجُمٍ كَالدُّرَرِ.

..... تَنَمَّوُ الشَّجَرَةُ مِنْ حَبَّةٍ صَغِيرَةٍ.

..... اِشْتَرَى الْوَالِدُ حَامِدٌ حَاسِبًا لَهُ.

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی تألیف: نعمت اله مقصودی سال تحصیلی: ۱۳۹۶

الدرس الرابع التعایش السِّلْمی: همزیستی مسالمت آمیز

موضوع الدرس: أشكال الأفعال ۲

در این درس به بررسی ۴ مجموعه دیگر از وزن های فعل های ثلاثی مزید می پردازیم:

۵- تفاعل

ماضی ← تفاعل: تَعَايَشَ - تَنَازَعَ - تَكَاتَبَ - تَهَاجَمَ - تَفَاخَرَ

مضارع ← يَتَفَاعَلُ: يَتَعَايَشُ - يَتَنَازَعُ - - -

أمر ← تَفَاعَلْ: تَعَايَشْ - تَنَازَعْ - - -

مصدر ← تَفَاعُلٌ: تَعَايُشٌ - تَنَازُعٌ - - -

نکته ترجمه: فعل ها و مصادر دارای این وزن، غالباً بیانگر مفهوم مشارکت دو طرفه هستند. مثال:

تَكَاتَبَ عَلِيٌّ وَصَدِيقُهُ عبر الإنترنت: علی و دوستش از طریق اینترنت با هم نامه نگاری کردند.

يَتَعَامَلُ عَلِيٌّ وَصَدِيقُهُ فِي الشُّؤُونِ الْمُخْتَلِفَةِ: علی و دوستش در کارهای مختلف با هم داد و ستد می کنند.

۶- مُفَاعَلَةٌ

ماضی ← فاعَل: كَاتَبَ - دَافَعَ - شَارَكَ - هَاجَمَ - سَابَقَ

مضارع ← يُفَاعِلُ: يُكَاتِبُ - يُدَافِعُ - - -

أمر ← فَاعِلْ: كَاتِبْ - دَافِعْ - - -

مصدر ← مُفَاعَلَةٌ: مُكَاتَبَةٌ - مُدَافَعَةٌ - - -

نکته ترجمه: فعل ها و مصادر دارای این وزن، غالباً بیانگر مفهوم مشارکت یکطرفه هستند. مثال:

كَاتَبَ عَلِيٌّ صَدِيقَهُ عبر الإنترنت: علی با دوستش از طریق اینترنت نامه نگاری کرد.

يُشَارِكُ عَلِيٌّ صَدِيقَهُ فِي الشُّؤُونِ الْمُخْتَلِفَةِ: علی با دوستش در کارهای مختلف مشارکت می کند.

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

سال تحصیلی: ۱۳۹۶

تألیف: نعمت اله مقصودی

جزوه جامع عربی دهم انسانی

۷- افعال

ماضی ← أَفْعَلْ: أُرْسِدَ - أَكْرَمَ - أَحْسَنَ - أَجْلَسَ - أَرْسَلَ

مضارع ← يُفْعِلُ: يُرْسِدُ - يُكْرِمُ - - -

أمر ← أَفْعِلْ: أُرْسِدْ - أَكْرِمْ - - -

مصدر ← اِفْعَالْ: إِرْشَاد - إِكْرَام - - -

توجه کنید:

همزه امر فعل‌های این مجموعه، همیشه مفتوح (ـِ) است. زیرا اگر طبق قاعده گذشته و مانند سایر فعل‌ها مکسور (ـِ) گردد، با امر فعل‌های ثلاثی مجرد اشتباه می‌شود.

۸- تفعیل

ماضی ← فَعَّلَ: عَلَّمَ - كَرَّمَ - فَرَّخَ - عَدَّلَ - نَزَّلَ

مضارع ← يُفَعِّلُ: يُعَلِّمُ - يُكَرِّمُ - - -

أمر ← فَعَّلْ: عَلِّمْ - كَرِّمْ - - -

مصدر ← تَفْعِيلٌ: تَعْلِيمٌ - تَكْرِيمٌ - - -

نکته ترجمه: فعل‌ها و مصادر دو مجموعه (افعال - تفعیل)، غالباً گذرا (نیازمند به مفعول) هستند. مثال:

فَرَّحَ الطَّالِبُ الْمُجْتَهِدُ وَالِدَهُ بِسَبَبِ نَجَاحِهِ فِي الْامْتِحَانِ: دانشجوی موفق به سبب موفقیتش در امتحان، پدرش را خوشحال نمود.

نَحْنُ قُمْنَا بِتَنْزِيلِ الْكِتَابِ مِنَ الْإِنْتَرْنِتِ: ما کتاب را از اینترنت گرفتیم (دانلود کردیم).

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی تألیف: نعمت اله مقصودی سال تحصیلی: ۱۳۹۶

ترجم الأفعال.

ماضی	مضارع	امر	مصدر
تَعَامَلُ:	يَتَعَامَلُ:	تَعَامَلْ:	تَعَامُلٌ: داد و ستد کردن
عَلَّمَ:	يُعَلِّمُ:	عَلِّمْ:	تَعْلِيمٌ: یاد دادن
كَاتَبَ:	يُكَاتِبُ:	كَاتِبْ:	مُكَاتَبَةٌ: نامه نگاری کردن
أَدْخَلَ:	يُدْخِلُ:	أَدْخِلْ:	إِدْخَالٌ: داخل کردن

ترجم جمل هذه الجداول.

الجدول الأول: تَعَارَفَ ، يَتَعَارَفُ تَعَارَفَ : باهم آشنا شدن

الزُملاءُ تَعَارَفُوا.	الطَّالِبَاتُ يَتَعَارَفْنَ.	أَنْتُمْ سَتَتَعَارَفُونَ.	نَحْنُ مَا تَعَارَفْنَا.	أَ أَنْتُمْ تَعَارَفْتُمْ؟

الجدول الثاني: نَزَلَ ، يَنْزِلُ تَنْزِيلٌ : پایین آوردن

أَنَا سَوْفَ أَنْزِلُ.	الْعَمَالُ مَا نَزَلُوا شَيْئًا.	أَ تَنْزِلُونَ الْبُضَائِعَ؟	أَ أَنْتُمْ نَزَلْتُمْ أَمْ هُمْ نَزَلُوا؟	رَجَاءُ نَزْلِنِ الْإِطْفَالِ.

الجدول الثالث: دَافَعَ ، يُدَافِعُ مُدَافَعَةٌ : دفاع کردن

الْجُنُودُ يُدَافِعُونَ.	إِنَّهُ لَا يُدَافِعُ.	هُمْ دَافِعُوا.	دَافِعٌ عَنِ نَفْسِكَ.	يَا جُنُودُ، دَافِعُوا.

الجدول الرابع: أَجْلَسَ ، يُجْلِسُ إِجْلَاسٌ : نشاندن

هُمْ أَجْلَسُوا الْإِطْفَالَ.	الْأُمَهَاتُ يُجْلِسْنَ الْأَوْلَادَ.	إِنَّهُ قَامَ بِإِجْلَاسِ الْحَاضِرِينَ.	رَجَاءُ أَجْلِسُوا الضُّيُوفَ.	

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی

تألیف: نعمت اله مقصودی

سال تحصیلی: ۱۳۹۶

گزینه صحیح را انتخاب کنید:

۱- الْمَاضِي مِنْ «يُحَاوِلُ» :	☐ تَحَوَّلَ	☐ حَوَّلَ	☐ حَاوَلَ
۲- الْمُضَارِعُ مِنْ «حَدَّرَ» :	☐ يُحَذِّرُ	☐ يَحَذِّرُ	☐ يُحَذِّرُ
۳- الْمَصَدَرُ مِنْ «تَقَاعَدَ» :	☐ تَقَاعُدٌ	☐ تَقْعِيدٌ	☐ إِقْعَادٌ
۴- الْأَمْرُ مِنْ «تُدْخِلِينَ» :	☐ اُدْخِلِي	☐ اَدْخِلِي	☐ تَدْخِلِي
۵- النَّهْيُ مِنْ «تُقَبِّلُونَ» :	☐ لَا تُقَابِلُوا	☐ لَا تَقْبَلُوا	☐ لَا تُقَبِّلُوا

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

سال تحصیلی: ۱۳۹۶

تألیف: نعمت اله مقصودی

جزوه جامع عربی دهم انسانی

الدرس الخامس

هذا خلق الله: این آفرینش خداست

موضوع الدرس: الجملة الفعلية والجملة الاسمية

با نگاهی به جملات در زبان عربی می بینیم که با یکی از این دو نوع کلمه شروع می شود: ۱- اسم ۲- فعل

با توجه به همین موضوع، جملات را به دو گروه تقسیم می کنند: ۱- جمله اسمیه ۲- جمله فعلیه

۱- جمله اسمیه: جمله ای است که با اسم شروع می شود و از دو رکن اساسی تشکیل می گردد:

۱- مبتدا (نهاد): اسمی که در ابتدای جمله اسمیه قرار می گیرد و جمله با آن آغاز می شود. مثال:

الطالب يجتهد في أعماله: دانش آموز در کارهایش تلاش می کند.

طالب الصف يأخذ كتاباً من المكتبة: دانش آموز کلاس کتابی را از کتابخانه می گیرد.

طالب مجتهد نجح في الامتحان: دانش آموز تلاشگری در امتحان قبول شد.

۲- خبر (گزاره): کلمه یا کلماتی (اسم - فعل) است که با وجود آنها معنای جمله کامل می شود و اصطلاحاً خبری را درباره مبتدا ارائه می دهد. مثال:

الفلاح المجتهد يزرع أشجار التفاح: کشاورز کوشا درختان سیب را می کارد.

ثمرة العلم إخلاص العمل: ثمره دانش اخلاص در کردار است.

النجاح في الصدق: رهایی در راستگویی است.

نکته ۱: خبر همیشه بلافاصله بعد از مبتدا نمی آید. پس بهترین راه تشخیص خبر، توجه به ترجمه جمله است تا ببینیم با کدام کلمه یا کلمات، معنای جمله کامل می شود. در حقیقت، اگر خبر از جمله حذف شود، مفهوم جمله ناقص می گردد. مثال:

النجاح في حياة الإنسان لا يحصل بدون الاجتهاد: موفقیت در زندگی انسان بدون تلاش به دست نمی آید.

نکته ۲: مبتدا و خبر، ارکان جمله اسمیه هستند و می توانند به کلمه ای اضافه شوند (مضاف باشند) و یا به وسیله کلمه ای توصیف گردند (صفت داشته باشند).

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی

تألیف: نعمت اله مقصودی

سال تحصیلی: ۱۳۹۶

مضاف: سید القوم خادمهم في السفر

صفت: المعلم المشفق يدرّس للتلاميذ

۲- جمله فعلیه: جمله‌ای است که با فعل (ماضی- مضارع- امر - نهی) شروع می‌شود. واضح است که برای انجام یا تحقق هر فعلی به انجام‌دهنده یا فاعل نیازمندیم. فعل‌های گذارا، علاوه بر فاعل به مفعول هم نیازمند است. بنابراین ارکان جمله فعلیه عبارتند از:

فعل (ناگذر) + فاعل: لا تتحرك عين البومة: چشم جغد حرکت نمی‌کند.

فعل (گذرا) + فاعل + مفعول: تُحوّل الأسماك المضيفة ظلام البحر إلى نهار مضيء: ماهی‌های نورانی تاریکی دریا را به روزی روشن تبدیل می‌کنند.

مبتدا و خبر را در جملات زیر مشخص کنید:

۱- أَلَدَّمَ عَلَى السُّكُوتِ خَيْرٌ مِنَ الدَّمَ عَلَى الْكَلَامِ. رَسُولُ اللَّهِ ﷺ

۲- أَكْبَرُ الْحَقِّ الْإِغْرَاقُ فِي الْمَدْحِ وَالذَّمِّ. رَسُولُ اللَّهِ ﷺ

۳- دَنَبٌ وَاحِدٌ كَثِيرٌ وَأَلْفٌ طَاعَةٌ قَلِيلٌ. رَسُولُ اللَّهِ ﷺ

فعل، فاعل و مفعول را در عبارت‌های زیر مشخص کنید:

﴿فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ﴾ أَلْفَتْح: ۲۶

﴿وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا﴾ الْكَهْف: ۴۹

﴿وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ﴾ قالوا هذا ما وَعَدَنَا اللَّهُ﴾ الْأَحْزَاب: ۲۲

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی

تألیف: نعمت اله مقصودی

سال تحصیلی: ۱۳۹۶

الدرس السادس

المعالم الخَلَابَة: آثار جذاب

اعلموا

إعرابُ أجزاءِ الْجُمْلَةِ الإِسْمِيَّةِ وَالْفِعْلِيَّةِ

زبان عربی یکی از زبان‌هایی است که به سبب وجود برخی از ویژگی‌های منحصر به فردش از سایر زبان‌ها متمایز گشته است. یکی از این ویژگی‌ها، موضوعِ إعراب یا علامت انتهای کلمه است. بر اساس همین ویژگی، کلمات (اسم، فعل و حرف) در این زبان به دو گروه مهم و اساسی تقسیم می‌شوند:

۱- کلماتی که علامت انتهای آنها با تغییر موقعیت یا نقششان در جمله تغییر می‌کند. به این تغییر علامت، إعراب و به کلمات متغیر، مُعرَّب گفته می‌شود. این موضوع فقط به غالب اسم‌ها و فعل مضارع (به جز فعل‌های جمع مونث) تعلق دارد. مثال:

اسم:

ذهب الطالبُ إلى المدرسة: دانش‌آموز به مدرسه رفت. الطالبُ: فاعل

رأيتُ الطالبَ في المدرسة: دانش‌آموز را در مدرسه دیدم. الطالبُ: مفعول

وجدتُ كتابَ الطالبِ في المدرسة: کتاب دانش‌آموز را در مدرسه پیدا کردم. الطالبِ: مضاف إليه

فعل مضارع:

يذهبُ الطالبُ إلى المدرسة: دانش‌آموز به مدرسه می‌رود. يذهبُ: با ضمه

لم يذهبِ الطالبُ إلى المدرسة: دانش‌آموز به مدرسه نرفت. لم يذهبِ: با ساکن

۲- کلماتی که علامت انتهای آنها با تغییر موقعیت یا نقششان در جمله تغییر نمی‌کند. به این عدم تغییر علامت، إِنْاء و به کلمات غیر متغیر، مَبْنِي گفته می‌شود. این موضوع فقط به برخی اسم‌ها و فعل‌های ماضی، امر و فعل‌های جمع مونث و تمامی حروف تعلق دارد. مشهورترین اسم‌های مبنی عبارتند از: ضمائر، اسم‌های اشاره و کلمات پرسشی.

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی تألیف: نعمت اله مقصودی سال تحصیلی: ۱۳۹۶

نکته ۱: اسم های معرب به سه حالت دیده می شوند: ۱- رفع ۲- نصب ۳- جر. بر همین اساس، اسم های معرب هم به سه شکل مرفوع، منصوب و مجرور در جمله ظاهر می شوند. این اشکال با علامت هایی مشخص می گردند که عبارتند از:

۱- مرفوع: (ـُ) (ـِ) در اسم مفرد، (ان) در اسم مثنی و (ونَ) در اسم جمع مذکر

مانند اَلْكَاتِبُ، كَاتِبٌ، اَلْكَاتِبُونَ، اَلْكَاتِبَانِ

۲- منصوب: (ـِ) (ـَ) در اسم مفرد، (ینِ) در اسم مثنی و (ینَ) در اسم جمع مذکر

مانند اَلْكَاتِبِ، كَاتِبًا، اَلْكَاتِبَيْنِ، اَلْكَاتِبَيْنِ

۳- مجرور: (ـِ) (ـَ) در اسم مفرد، (ینِ) در اسم مثنی و (ینَ) در اسم جمع مذکر

مانند اَلْكَاتِبِ، كَاتِبٍ، اَلْكَاتِبَيْنِ، اَلْكَاتِبَيْنِ

نکته ۲: فاعل، مبتدا و خبر مهم ترین نقش های مرفوع، مفعول همیشه منصوب و مضاف الیه مجرور می گردد. بنابراین با توجه به ساختار کلمه ای که در این نقش ها قرار می گیرد یکی از علامت های رفع، نصب و جر در انتهای آنها دیده می شود.

﴿وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ﴾ الأحزاب: ۲۲
فاعل و مرفوع به واو مفعول و منصوب به فتحه فاعل و مرفوع به ضمه
مبتدا و مرفوع به ضمه خبر و مرفوع به ضمه
ثَمَرَةُ الْعِلْمِ إِخْلَاصُ الْعَمَلِ. أمير المؤمنين علي عليه السلام

نکته ۳: هر یک از نقش های (فاعل، مفعول، مبتدا، خبر و مضاف الیه) می تواند با کلمه ای به نام صفت توصیف شود. صفت همان علامت موصوفش را می گیرد.

اَللّٰهُنَّ الْاَبْيَضُ لَوْنُ الْهُدٰى
مبتدا و مرفوع به ضمه صفت و مرفوع به ضمه خبر و مرفوع به ضمه مضاف الیه و مجرور به كسره
فَحَصَّ الطَّبِيبُ اَسْنَانَ الْوَلَدِ الصَّغِيرِ.
فعل فاعل و مرفوع مفعول و منصوب مضاف الیه و مجرور صفت و مجرور

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی تألیف: نعمت اله مقصودی سال تحصیلی: ۱۳۹۶

الدرس السابع: صناعة النفط: صنعت نفت

موضوع الدرس: فعل مجهول

در تمام زبان‌ها برای انجام یا تحقق هر فعلی به انجام‌دهنده یا فاعلی نیازمندیم. اما گاهی و بنا به عواملی (مشخص بودن فاعل، عدم تمایل در ذکر فاعل و...)، از ذکر فاعل در جمله خودداری می‌کنیم. به این ترتیب، فعل به دو نوع تقسیم می‌شود:

۱- فعل معلوم: فعلی که فاعلش در جمله ذکر شده باشد: خَلَقَ اللهُ الْإِنْسَانَ ضَعِيفًا: خدا انسان را ضعیف آفرید.

۲- فعل مجهول: فعلی که فاعلش در جمله ذکر نشده باشد: خُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا: انسان ضعیف آفریده شد.

با دقت بر دو این مثال و ترجمه آنها به تغییراتی در جمله مجهول پی می‌بریم:

الف) حذف فاعل (ب) جانشینی مفعول (نائب فاعل) به جای فاعل در جمله و هماهنگی فعل با آن (ج) تغییر ساختار فعل

دو مورد (الف و ب) در زبان عربی و فارسی مشترک هستند، اما تغییر فعل معلوم به مجهول در این دو زبان با هم تفاوت دارد؛

- زبان فارسی: ریشه فعل + پسوند (ه) + فعل (شد) آفریده شد.

- زبان عربی: تغییر حرکات فعل

چگونه فعل عربی را به مجهول تبدیل کنیم؟

۱- فعل ماضی: حرف دوم ریشه فعل (نه حرف دوم فعل) را مکسور (ـِ) و تمام حروف متحرک (به غیر از حروف ساکن) قبل از آن را مضموم (ـُ) می‌کنیم:

خَلَقَ ← خُلِقَ أَرَشَدَ ← أُرْشِدَ اِسْتَعْلَنَ ← اُسْتُعْلِنَ اِسْتَخْرَجَ ← اُسْتُخْرِجَ

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی تألیف: نعمت اله مقصودی سال تحصیلی: ۱۳۹۶

۲- فعل مضارع: حرف دوم ریشه فعل (نه حرف دوم فعل) را مفتوح (ـَ) و فقط حرف مضارعه را مضموم (ـُ) می کنیم:

يَخْلُقُ ← خُلِقَ يُرْشِدُ ← رُشِدَ يَسْتَعْلِفُ ← عُلِفَ يَسْتَخْرِجُ ← خُرِجَ

خودآزمایی ۱: آیات زیر را به فارسی ترجمه و سپس فعل مجهول را مشخص کنید.

﴿أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ﴾ الْغَاشِيَةِ: ۱۷

﴿يُعْرِفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيمَاهُمْ﴾ الرَّحْمَنِ: ۵۵

﴿كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ﴾ الْبَقَرَةِ: ۱۸۳

﴿شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ﴾ الْبَقَرَةِ: ۱۸۵

خودآزمایی ۲: فعل های جدول را ترجمه کنید.

تَنْصُرُونَ:	تُنْصَرُونَ:	فَتَحَ:	فُتِحَ:
يُشَاهِدُونَ:	يُشَاهَدُونَ:	يُخْرِجُ:	يُخْرَجُ:
يُخَرَّبُ:	يُخَرَّبُ:	اِسْتَخْدَمَ:	اُسْتُخْدِمَ:

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی تألیف: نعمت اله مقصودی سال تحصیلی: ۱۳۹۶

الدرس الثامن

یا مَنْ فِي الْبَحَارِ عَجَائِبِهِ: ای آنکه شگفتی‌هایش در دریاهاست.

موضوع الدرس: الجار والمجرور

جملات در هر زبانی از دو بخش تشکیل می‌شوند:

۱- ارکان اساسی ۲- قیده‌ها و متمم‌ها

در درس قبلی با انواع جمله و ارکان آنها و برخی قیده‌ها مانند مضاف الیه، صفت آشنا شدیم. قصد داریم در این درس درباره متمم‌ها در زبان عربی صحبت کنیم. به این جمله توجه کنید:

دانش‌آموزان به کلاس رفتند: ذهب التلاميذُ إلى الصف.

در زبان فارسی، «به» حرف اضافه و «کلاس» متمم و «به کلاس» گروه متمم نامیده می‌شود. معادل این دو کلمه در زبان عربی، «إلى الصف» است. گروه متمم را در زبان عربی «جار و مجرور» می‌نامند.

به هر یک حروف «مَنْ، فِي، إِلَى، عَلَى، بـ، لـ، عَنْ، كـ» در زبان عربی «جار: حرف جر» و به اسم بعد از آن «مجرور» و به هر دو کلمه با هم، «جار و مجرور» گفته می‌شود. جار و مجرور باعث کامل‌تر شدن معنای جمله می‌شوند، ولی از جمله قابل حذف هستند. مثال:

مِنْ قَرْيَةٍ، فِي الْغَابَةِ، إِلَى الْمُسْلِمِينَ، عَلَى الْوَالِدَيْنِ، بِالْحَافِلَةِ، لِلَّهِ، عَنْ نَفْسِهِ، كَجَبَلٍ

معانی حروف جر		
مِنْ	از	﴿... حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ﴾ آل عمران: ۹۲ تا اتفاق کنید از آنچه دوست می‌دارید. (مِمَّا = مِنْ + ما)
		﴿... أَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ﴾ الإنسان: ۲۱ دست‌بندهایی از جنس نقره
فِي	در	﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعاً﴾ الْبَقَرَة: ۲۹ او کسی است که همه آنچه را در زمین است برایتان آفرید.

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

سال تحصیلی: ۱۳۹۶

تألیف: نعمت اله مقصودی

جزوه جامع عربی دهم انسانی

إلى	به	﴿قَالَ كَمْ لَيْتُ قَالَ لَيْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَلْ لَيْتُ مِائَةً عَامٍ فَأَنْظُرُ إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ﴾ الإسراء: ١ گفت: «چقدر درنگ کردی؟» گفت: «یک روز یا بخشی از یک روز.» گفت: «نه، بلکه صد سال درنگ کردی؛ به خوراکت و نوشیدنیات بنگر.»
	به سوی	﴿سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى﴾ الإسراء: ١ پاک است کسی که بنده اش را در شبی از مسجد الحرام به سوی مسجد الاقصی حرکت داد.
	تا	كَانَ الْفَلَاخُ يَعْمَلُ فِي الْمَرْزَعَةِ مِنَ الصَّبَاحِ إِلَى اللَّيْلِ. کشاورز از صبح تا شب در مزرعه کار می کرد.
على	بر	الْإِنْسُ عَلَى دِينِ مُلُوكِهِمْ. رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مردم بر دین پادشاهانشان هستند.
	روی	الْحَقِيقَةُ عَلَى الْمِنْصَدَةِ. کیف روی میز است.
بر	به وسیله	﴿اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ﴾ العلق: ٣ و ٤ بخوان و پروردگارت گرامی ترین است؛ همان که به وسیله قلم آموخت.
	در	﴿وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ بِبَدْرِ﴾ آل عمران: ۱۲۳ و خدا شما را در [جنگ] بدر یاری کرد.
لـ	داشتن	لِكُلِّ ذَنْبٍ تَوْبَةٌ إِلَّا سَوْءَ الْخُلُقِ. رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هر گناهی جز بداخلاقی توبه دارد.
	از آن	﴿لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ﴾ الكافرون: ٦ دین شما از آن خودتان و دین من از آن خودم.
	برای	لِمَاذَا رَجَعْتَ؟ - لِأَنِّي نَسِيتُ مِفْتَاحِي. برای چه برگشتی؟ - برای اینکه کلیدم را فراموش کردم.
عن	از	﴿وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ﴾ الشوری: ۲۵ او کسی است که توبه را از بندگان می پذیرد و از بدی ها درمی گذرد و آنچه را انجام می دهید؛ می داند.

استاد: نعمت اله مقصودی

مبحث: درسنامه تفصیلی عربی سال دهم انسانی

جزوه جامع عربی دهم انسانی تألیف: نعمت اله مقصودی سال تحصیلی: ۱۳۹۶

درباره	﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ...﴾ البقرة: ۱۸۶ و اگر بندگانم از تو درباره من بپرسند، قطعاً من [به آنان] نزدیکم.
ک	مانند فَضْلُ الْعَالَمِ عَلَى غَيْرِهِ كَفَضْلِ النَّبِيِّ عَلَى أُمَّتِهِ. رَسُولُ اللَّهِ ﷺ برتری دانشمند بر غیر خود مانند برتری پیامبر بر امت خودش است.

نکته ۱: گاهی اوقات از جار و مجرور به عنوان خبر در جمله استفاده می شود و از جمله قابل حذف نیست. مثال:

النَّجَاةُ فِي الصَّدَقِ: رهایی در راستگویی است. جار و مجرور = خبر

﴿سَلَامَةُ الْعَيْشِ فِي الْمُدَارَةِ﴾: سلامت زندگی در مهربانی (با مردم) است. جار و مجرور = خبر

نکته ۲: گاهی اوقات، خبر جار و مجرور با هدف تأکید بر یک موضوع، قبل از مبتدا قرار می گیرد. مثال:

فِي التَّأخِيرِ آفَاتٌ: (قطعاً) آسیب هایی در به عقب انداختن (کار) وجود دارد.

فِي الصَّدَاقَةِ نَجَاةٌ: (بدون شک)، رهایی در راستگویی است.

نُونُ الْوَقَايَةِ

یک قاعده کلی در زبان عربی به نام تناسب حروف «و - ا - ي» با حرکت قبل وجود دارد که باید رعایت شود؛

(و) (ا) (ي)

به هنگام اتصال یک فعل به ضمیر (ي) مفعولی نیز باید این تناسب وجود داشته باشد. اما این نکته را بدانید که هیچ فعلی در زبان عربی مجرور (ـِ) نمی شود. بنابراین برای جلوگیری از این اتفاق و محافظت فعل از مجرور شدن، قبل از ضمیر (ي) از یک حرف (ن) کمک می گیریم. به همین علت به این حرف «نون وقایه» گفته می شود.

مثال:

هُوَ نَصْرَنِي فِي إِدَاءِ وَاجِبَاتِ الْمَدْرَسَةِ: دوستم مرا در انجام تکالیف مدرسه یاری کرد.

هَلْ أَنْتَ تَعْرِفُنِي؟ آیا مرا می شناسی؟